

Szlovák kormányhatározat a könyvtárügy 2006-ig szóló fejlesztéséről

A szlovák kormány 2001. április 11-én megvitatta *A szlovák könyvtárügy 2006-ig szóló fejlesztési stratégiája* című előterjesztést, egyetértett vele, és meghozta a megvalósítását elősegítő határozatot.

A könyvtárak, ezen belül a közkönyvtárak (nyilvános könyvtárak) akkor tudják teljesíteni rendeltetésüket az információs társadalom irányába tartó fejlődés során, ha

- az ország olyan integrált, az információs rendszer részeként működő könyvtári rendszerrel rendelkezik, amelynek tagjai – élükön a nemzeti könyvtárral – a tudományos, a felsőoktatási, az iskolai, a nyilvános és a szakkönyvtárak;
- a könyvtárak működése számára – függetlenül a tárcák szerinti, illetve a fenntartói hovatartozásuktól – kedvező környezet, társadalmi klíma alakul ki.

A *koppenhágai nyilatkozat* a könyvtárak szerepéről a demokrácia és a civil szféra felvirágoztatásában, a gazdasági és társadalmi fejlődés elősegítésében, az egész életen át tartó művelődés általánossá tételében, a kulturális és nyelvi diverzitás biztosításában való, mással nem pótolható részvételként határozza meg. Mindez a szlovák könyvtárügyre is kötelezően elfogadandó útmutatás. Belőle következik, hogy a könyvtárak fenntartói intézményeik számára garantálják a szükséges szervezeti, gazdasági, személyi, anyagi és irányítási háttérrel funkcióik teljesítése érdekében, továbbá hogy a lakosság szabad információhozáférési jogának mint alkotmányos jognak a realizálásához az államnak megfelelő helyet kell biztosítani a könyvtárak számára az állami információpolitikai stratégia keretében.

E célokat a könyvtári rendszer fejlesztésében nyolc stratégiai feladat végrehajtásával lehet elérni. Nevezetesen a következőkkel:

1. *A könyvtárak informatizálása és internetizálása*, aminek megvalósításához elő kell teremteni a megfelelő finansziális kereteket az ország általános elektronizálási projektje által meghatározandó nagyságrendekben, a könyvtárakat a GOVNET és SANET hálózat közbeiktatásával kell rákapcsolni az internetre, továbbá meg kell kezdeni a lakosság valamennyi rétege számára (anyagi szempontból is) igénybe vehető nyilvános internetmunkahelyek létesítését. E feladat-

nak mintegy „háttérmunkálatai” a nemzeti könyvtár irányította szabványosítási, retrokonverziós és központi katalógusfejlesztési tennivalók.

2. *Információforrások a könyvtárak számára*. Ez több pénzt jelent mindenekelőtt. Ösztönözni kell a könyvtári konzorciumok létrejöttét, az elektronikus dokumentumok beszerzésének terjedését, a teljes szövegű dokumentumok elektronikus úton való hozzáférését.
3. *Hátrányos helyzetűek ellátása könyvtári-információs szolgáltatásokkal*. E téren a szolgáltatásokat a hátrányos helyzet jellegének megfelelően kell differenciálni. A munkálatoknak majd egy komplex állami program értelmében és mentén kell szakosodniuk.
4. *Állományvédelmi program*. Ennek nagyságrendje: a levéltári anyagokról nem beszélve, 4,3 millió könyv. Itt a személyzet-, eszköz- és együttműködés-fejlesztési tennivalók egyaránt bőségesek. A legnagyobb szándékolt beruházás egy állománykonzerválási technológiai központ létesítése.
5. *A könyvtári állomány védelme és hozzáférhetővé tétele* című stratégiai feladat az iménti folytatása, mikrofilmezési és elektronizálási irányban történő kibővítése.
6. *A könyvtárosok továbbképzése és az emberi erőforrások fejlesztése* címen főként a technológiaváltás következtében elkerülhetetlen továbbképzési rendszert kell kimunkálni, fejleszteni és működtetni, nem feledkezve meg a jelenlegi képzési bázisok megerősítéséről sem.
7. *Könyvtárépítés és -rekonstrukció*. Számos további épületben kell lehetővé tenni a szabadpolcra való áttérést, ki kell küszöbölni a magánosítás folyamatában elvett könyvtárépületek keltette minőségi visszaesést az elhelyezésben, raktári kapacitásokat kell létesíteni. Ezenkívül fel kell építeni egy többfunkciós kulturális-könyvtári központot, műemlékvédelmi, egyszerismind alkalmasságnövelési rekonstrukciót kell végrehajtani a pozsonyi egyetemi könyvtár épületein, be kell fejezni az ország Tudományos-Műszaki Információs Központjának megkezdett építkezését, a tőrőcszentmártoni nemzeti könyvtár bővítését, nem kevésbé a tudományos és felsőoktatási könyvtárak bővítését is.
8. *A gyerekek és az ifjúság információhasználatra nevelése* – röviden szólva – megkívánja e fe-

letőbb fontos és kurrens feladatnak „felszer-
számozását” (káderek, berendezések, jegyze-
tek és tankönyvek). A program elkészítésének
keretében újjá kell fogalmazni a Szlovák Peda-
gógiai Könyvtár funkciórendszerét.

Ezt követően a kormány tárcák szerint „parcellázza
fel” a célkitűzésekből és programokból adódó ten-
nivalókat a kulturális miniszter koordinálása mel-
lett. E tennivalóknak az egyes minisztériumokhoz
való delegálása, hogy úgy mondjuk: tartalmuk
alapján, könnyen „kitalálható”. Mindössze a pénz-
ügyminiszter asszonynak juttatott teendőt akarjuk

felidézni e referátumban: „Az éves költségvetések
2002 és 2006 évek közötti javaslatainak elkészíté-
sénél lehetőség szerint vegye tekintetbe A szlovák
könyvtárügy 2006-ig szóló fejlesztési stratégiája c.
dokumentum realizálásához szükséges finansiális
szükségletek biztosítását.” Öt év múlva majd kitű-
nik, mire volt mód „lehetőség szerint”.

*/Stratégia rozvoja slovenského knihovníctva do roku
2006. = Bulletin Slovenskej asociácie knižnic, 9. köt.
2. sz. 2001. p. 5–18./*

(Futala Tibor)

A kubai nemzeti könyvtár

A kubai klíma nem kedvez a papírnak, ezért na-
gyon időszerű volt az 1901-ben alapított nemzeti
könyvtár (*Biblioteca Nacional José Martí*) három-
millió kötetének helyt adó raktárak légkondicioná-
lása. Sajnos az olvasótermekben továbbra is csak
a ventilátorokra és az ablakokra lehet számítani. A
nemzeti könyvtár nemcsak a kubai történelem,
irodalom, kultúra gyűjtőhelye, hanem az ország
nemzeti bibliográfiájának előállítója, valamint a 13
tartományi és 388 közkönyvtár információs köz-
pontja is.

1990, a szovjet támogatás megszűnése óta a ku-
bai gazdaság a korábbinál is nehezebb helyzetbe
került. Ezen valamit javított a dollár legális fizető-
eszközként való bevezetése. 1998 óta a tartomá-
nyi könyvtárakba számítógépek, e-mail és internet-
hozzáférés került, bár a nemzeti könyvtár 50 000
rekordból álló katalógusát egy flopiról indított 486-
os gépen lehet csak megtekinteni. Az internet-
hozzáférés magánszemélyek számára szinte
megfizethetetlen, ezért nem is tartanak annak ká-
ros hatásaitól. 2000 márciusától a nemzeti könyv-
tár angol nyelven is megjelent a világhálón
www.lib.cult.cu/EnglishVersion/ cím alatt; ez meg-
sokszorozta a honlap iránti érdeklődést.

A könyvtár két éve országos programot indított,
amely a gyermekek olvasási szokásainak alakítá-
sára hivatott. A program eredményességéhez hoz-
zájárul, hogy valamennyi (kb. 5000) iskolában ta-
lálható könyvtár. A program keretében a gyerme-

kek *José Martí*ről írnak dolgozatokat, amelyeket a
könyvtár évkönyvében jelentetnek meg. Ugyan-
csak az olvasás népszerűsítését szolgálja a Miner-
va Klub, amely egyfajta kölcsönkönyvtári hálózat.

A hivatalos könyvtári rendszer mellett néhány éve
alakult meg az ún. független könyvtárak háló-
zata (www.cubanet.org/bibliotecas/proyecto.htm),
amely 48, otthonokban felállított kis könyvtárból áll.
Ezek lennének hivatottak a nem államilag elfoga-
dott nézetek, kulturális értékek terjesztésére. Míg
az emigránsok bennük látják a szabad értékvál-
asztás lehetőségét, a nemzeti könyvtár igazgatója
szerint e könyvtárak és működtetőik távol állnak a
szakmaiságtól, és tevékenységükkel csak az
Egyesült Államokhoz kívánnak törleszkedni.

A nemzeti könyvtár igazgatója, aki a gyűjtemény
gyarapítását és a személyzet kiválasztását elfo-
gulatlanak tartja, azt szeretné, ha az amerikai
könyvtárakban kiegyensúlyozottabban folyna a
kubai dokumentumok beszerzése, s nemcsak az
1959 előtti és az emigránsok nézeteit reprezentáló
könyvek kapnának helyet a gyűjteményekben. Ez
előfeltétele lenne annak is, hogy Kubáról hitele-
sebb kép alakuljon ki az amerikaiakban.

*/EBERHART, George M.: Cuba's national library. The
revolution meets the millennium. = American
Libraries, 32. köt. 2. sz. 2001. p. 30–32./*

(Orbán Éva)